

Олександр Мозолевський,
аспірант кафедри приватного права
Хмельницького університету управління та
права імені Леоніда Юзькова.
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3890-1852>

ПРАВА Й ОBOB'ЯЗКИ СТОРІН ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Наукову статтю присвячено визначенню прав та обов'язків сторін договору про надання реабілітаційних послуг. Проаналізовано норми законодавчих актів, що регулюють цивільно-правові відносини в Україні та особливості господарської діяльності у сфері охорони здоров'я. Досліджено наукові праці, присвячені порядку укладення цивільно-правових договорів, а також особливостям змісту договорів про надання медичних і реабілітаційних послуг.

Запропоновано авторське визначення договору про надання реабілітаційних послуг як угоди між пацієнтом і реабілітаційним закладом, що передбачає надання замовнику на платній основі комплексу заходів, необхідних особі, яка зазнає обмежень повсякденного функціонування у взаємодії із зовнішнім середовищем унаслідок стану здоров'я або процесів старіння. Обґрунтовано, що зміст такого договору обов'язково має включати чітко визначені права й обов'язки сторін.

Зроблено висновок, що основні обов'язки реабілітаційного закладу полягають у наданні якісних реабілітаційних послуг у встановлений договором строк, залученні необхідних фахівців з реабілітації, забезпеченні збереження лікарської таємниці, а також наданні пацієнтам вичерпної інформації та відповідної медичної документації. Обов'язки пацієнта охоплюють оплату отриманих послуг, виконання медичних призначень фахівців з реабілітації та дотримання встановленого порядку роботи реабілітаційного закладу.

Підкреслено, що права реабілітаційного закладу можуть полягати в отриманні плати за надані послуги та припиненні їх надання у разі істотного порушення пацієнтом умов договору. Натомість пацієнт має право на отримання якісних реабілітаційних послуг, повної інформації про їх обсяг і зміст, а також на вибір конкретного фахівця з реабілітації. Окремо акцентовано, що пацієнт вправі достроково відмовитися від подальшого отримання реабілітаційних послуг.

Запропоновано нормативно закріпити умови укладення договору про надання реабілітаційних послуг в окремому розділі Цивільного кодексу України.

Ключові слова: реабілітаційні послуги, договір, правове регулювання, цивільні відносини, права й обов'язки сторін, зміст договору, охорона здоров'я, реабілітаційний заклад.

Oleksandr Mozolevskyi

Rights and obligations of the parties to the contract for the provision of rehabilitation services

The scientific article is devoted to establishing the rights and obligations of the parties to the contract for the provision of rehabilitation services. This article examines the legislative norms governing civil-law relations in Ukraine, as well as the specific features of healthcare sector management in the country. The works of scientists who studied the procedure for concluding civil-law contracts, as well as the peculiarities of the content of contracts for the provision of medical and rehabilitation services, are studied.

The definition of a contract for the provision of rehabilitation services is proposed as an agreement between a patient and a rehabilitation institution, which provides for the provision of a set of measures to the customer on a paid basis, which are required by a person who is experiencing limitations in daily functioning in interaction with the external environment due to health conditions or aging. It is argued that the content of a contract for the provision of rehabilitation services must necessarily include the rights and obligations of the parties.

It is concluded that the obligations of a rehabilitation institution include providing quality rehabilitation services within the time frame established by the contract, involving the necessary rehabilitation specialists, ensuring the preservation of medical confidentiality, and providing the patient with information and medical documentation about rehabilitation services. The patient's obligations include paying for rehabilitation services, following the medical prescriptions of the rehabilitation specialist, and adhering to the regulations of the rehabilitation institution.

It is emphasized that the rights of a rehabilitation institution may consist of receiving payment for rehabilitation

services and terminating rehabilitation assistance in the event of a patient's violation of the contract terms. It is argued that the rights of a rehabilitation institution patient may include receiving quality rehabilitation services and information about them, as well as the opportunity to choose a specific rehabilitation specialist. Attention is drawn to the fact that the patient has the right to refuse the provision of rehabilitation services before they are scheduled.

It is proposed to provide for the conditions for concluding a contract for the provision of rehabilitation services in a separate section of the Civil Code of Ukraine.

Keywords: *rehabilitation services, contract, legal regulation, civil relations, rights and obligations of the parties, contract content, healthcare, rehabilitation facility.*

Постановка проблеми. Надання реабілітаційних послуг сприяє відновленню порушених функцій пацієнта та його швидшому поверненню до повноцінної життєдіяльності. Водночас не всі види реабілітаційної допомоги можуть бути забезпечені в межах державної програми медичних гарантій. Крім того, реабілітаційні послуги в Україні можуть отримувати не лише громадяни України, а й іноземці. У таких випадках їх надання, як правило, здійснюється на підставі цивільно-правового договору між пацієнтом і реабілітаційним закладом.

Чітке й детальне визначення прав та обов'язків сторін у договорі про надання реабілітаційних послуг є важливою передумовою дотримання прав пацієнта та забезпечення належної якості реабілітаційної допомоги. Урахування можливості односторонньої відмови від договору виступає превентивним механізмом, що дозволяє уникнути конфліктних ситуацій і непорозумінь у процесі реабілітації. Саме тому замовник і виконавець мають передбачити у договорі взаємні права й обов'язки щодо надання, отримання та оплати реабілітаційних послуг.

Перелічені обставини підтверджують актуальність та практичне значення порушеної проблематики, а, відповідно, її важливість для розвитку окресленого напрямку правових досліджень.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі прав і обов'язків сторін договору про надання реабілітаційних послуг та формулюванні пропозицій щодо вдосконалення їх нормативного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми укладення цивільно-правових договорів знайшли відображення у значній кількості наукових праць. Для з'ясування змісту цивільно-правових договорів у дослідженні використано праці А. П. Стасіва [1], О. В. Мороз [2], С. В. Панченко [3], В. Я. Погребняка [4], Е. В. Вакуловича [5], І. М. Погрібного [6]. Зазначені автори розкривають загальні підходи до структури цивільних договорів, особливостей їх укладення та визначення прав і обов'язків осіб, які досягли домовленостей та уклали договір.

Організаційно-правові засади надання реабілітаційних послуг досліджували М. О. Бук [7] та В. І. Теремецький, О. В. Батрин і О. А. Івахненко [8; 9], які акцентували увагу на правових гарантіях доступності медичної та реабілітаційної допомоги, зокрема в умовах воєнного стану.

Загальну характеристику договору про надання медичних послуг висвітлено у праці Н. М. Зільник [10]. Оскільки договори про надання медичних та реабілітаційних послуг є близькими за предметом правового регулювання, то зазначена робота є релевантною для нашого дослідження.

Окремі аспекти змісту та умов договорів про надання реабілітаційних послуг розглядали А. О. Дутко [11; 12] та А. Р. Козолис [13]. Водночас у цих публікаціях не приділено достатньої уваги нормативному закріпленню прав і обов'язків сторін договору про надання реабілітаційних послуг, що зумовлює потребу в подальшому ґрунтовному науковому опрацюванні обраної тематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правові засади надання реабілітаційної допомоги передбачені Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі – Основи), Законом України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (далі – Закон № 1053-IX), Законом України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (далі – Закон № 2961-IV). Згідно із ч. 1 ст. 11 Закону № 1053-IX реабілітаційні заклади можуть бути зареєстровані як юридичні особи будь-якої форми власності [15]. Відповідно до ч. 12 ст. 16 Основ заклади охорони здоров'я також створюються як державні, комунальні, приватні або засновані на змішаній формі власності [14]. Як передбачено у ч. 5 ст. 14 Закону № 2961-IV, приватні реабілітаційні заклади можуть надавати реабілітаційну допомогу за рахунок залучених коштів [16]. У ч. 10 ст. 18 Основ передбачено, що державні та комунальні заклади охорони здоров'я можуть надавати юридичним і фізичним особам на платних засадах певні види медичних послуг, які не покриваються програмою медичних гарантій (далі – Держпрограма Медгарантій) [14]. Тож в Україні встановлені правові засади для надання реабілітаційних послуг на підставі цивільно-правових договорів у приватних реабілітаційних закладах. Крім того, у державних і комунальних закладах охорони здоров'я можна отримати ті

реабілітаційні послуги, які не зазначені у Держпрограмі Медгарантій, за умови укладення відповідного договору.

Правові засади укладення договорів про надання послуг встановлені у ст. ст. 901–907 ЦК України. Відповідно до ч. 1 ст. 901 ЦК України особливою характеристикою послуги є те, що вона споживається замовником саме в процесі вчинення певної дії та оплачується замовником [17]. Згідно з абз. 14 ст. 1 Закону № 1053-IX реабілітаційна допомога полягає у наданні комплексу послуг, метою яких є оптимізація функціонування того пацієнта, життя якого пов'язане із певними обмеженнями у повсякденній життєдіяльності в тому середовищі, в якому він живе [15]. Тобто сутність реабілітаційної допомоги цілком відповідає визначенню послуги у цивільному праві. Надання реабілітаційних послуг може здійснюватися на підставі укладення цивільно-правових договорів.

Н. М. Зільник визначає договір про надання медичних послуг як угоду між закладом охорони здоров'я та пацієнтом. За умовами такої домовленості виконавець бере на себе обов'язок надати певні медичні послуги, яких потребує пацієнт відповідно до призначення лікаря. Такі послуги можуть бути спрямовані на відновлення або на підтримання здоров'я пацієнта. Відповідно пацієнт повинен сплатити вартість цих послуг [10, с. 76]. В. І. Теремецький наголошує, що медичні послуги мають не лише публічно-правову, а й приватно-правову природу, коли вони надаються на підставі цивільно-правового договору [9, с. 85]. А. О. Дутко вважає, що договір про надання реабілітаційних послуг має двосторонній характер; його особливістю є нематеріальний характер предмета договору, а істотною умовою – строк надання реабілітаційних послуг [11, с. 59].

Зазначені науковці дійсно визначають окремі характеристики договорів про надання медичних або реабілітаційних послуг. Водночас вони не пропонують чіткого визначення такого договору. На нашу думку, договір про надання реабілітаційних послуг – це угода між пацієнтом і реабілітаційним закладом, яка передбачає надання замовнику на платній основі комплексу реабілітаційних заходів, необхідних особі, що зазнає обмежень повсякденного функціонування у взаємодії із зовнішнім середовищем внаслідок стану здоров'я або старіння.

Сторонами у договорі про надання реабілітаційної допомоги є пацієнт у статусі замовника та реабілітаційний заклад у статусі виконавця. Згідно з абз. 32 ч. 1 ст. 1 Основ пацієнтом є фізична особа, яка звернулася для одержання реабілітаційної допомоги або якій така допомога фактично надається [14]. Як передбачено у п. 1 ч. 3 ст. 9 Закону № 1053-IX до отримувачів реабілітаційної допомоги належать особи з обмеженнями повсякденного функціонування [15]. Отже, особа, яка потребує реабілітаційної допомоги, може одержати відповідні послуги у реабілітаційному закладі.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону № 1053-IX реабілітаційні заклади мають статус юридичних, вони здійснюють свою діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики. Реабілітаційний заклад може бути заснований у різних організаційно-правових формах на основі державної, комунальної або приватної власності [15]. Таким чином, особа, яка має обмеження повсякденного функціонування, може на підставі цивільного договору про надання реабілітаційних послуг, не передбачених Держпрограмою Медгарантій, одержати відповідні послуги у реабілітаційному закладі. Такий реабілітаційний заклад повинен мати ліцензію на здійснення медичної практики.

Однією з важливих характеристик будь-якого цивільного договору є його зміст. Згідно з ч. 1 ст. 628 ЦК України зміст цивільного договору складають узгоджені сторонами умови, які закріплені у пунктах договору. Такі умови визначаються на розсуд сторін і погоджуються ними [17]. І. М. Погрібний зазначає, що традиційно склад матеріальних правовідносин включає юридичний зміст правовідношення – суб'єктивні права й обов'язки його суб'єктів [6, с. 161]. Вважаємо, що окремі положення договору, які формують його зміст, повинні містити інформацію про відносини сторін, врегульовані договором, зокрема про їхні права та обов'язки.

Науковці також досліджували вимоги до змісту цивільних договорів. Так, А. П. Стасів стверджує, що цивільний договір є універсальним правовим засобом, за допомогою якого сторони встановлюють умови взаємовідносин, необхідні саме їм. Дослідник наголошує, що сторони самостійно визначають власні права та обов'язки [1, с. 301]. Ця позиція є цілком обґрунтованою, оскільки, встановлюючи у договорі власні права й обов'язки, учасники цивільних правовідносин фактично створюють індивідуальні норми права, що регулюють їхню взаємодію.

О. В. Мороз зазначає, що зміст будь-якого договору складають або його умови, або права й обов'язки сторін, які вони встановлюють на власний розсуд, але в межах вимог законодавства [2, с. 71]. На нашу дум-

ку, умови договору та права й обов'язки сторін є спорідненими категоріями, адже саме в умовах договору сторони формулюють свої взаємні права й обов'язки.

С. В. Панченко наголошує, що цивільно-правовий договір є домовленістю двох або більше сторін, у якій вони можуть встановити або змінити, або припинити власні права та обов'язки. Однією з основних ознак цивільного договору, на її думку, є свобода визначення його змісту, за винятком випадків, прямо передбачених законом [3, с. 89].

В. Я. Погребняк підкреслює, що при укладенні цивільного договору сторони виявляють свою волю щодо встановлення взаємних прав та обов'язків, які мають регулювати їхні подальші відносини [4, с. 54].

Наведені наукові твердження цілком характеризують специфіку визначення прав і обов'язків сторін у договорі про надання реабілітаційних послуг. Таким чином, зміст договору про надання реабілітаційних послуг становлять права й обов'язки його сторін, що встановлюються на підставі їхньої домовленості, укладеної з дотриманням законодавства.

Відповідно до ч. 1 ст. 901 ЦК України основним обов'язком виконавця у договорі про надання послуг є надання узгодженої сторонами послуги. Водночас замовник бере на себе обов'язок оплатити виконавцеві надану послугу [17]. Особливі умови договору саме про надання реабілітаційних послуг у цивільному законодавстві або законодавстві про охорону здоров'я не встановлені. Водночас згідно з ч. 1 ст. 6 ЦК України сторони можуть укласти такий договір, який не передбачений нормами ЦК України за умови, що його зміст буде відповідати загальним засадам цивільного законодавства [17]. Тож реабілітаційний заклад і пацієнт можуть укласти договір про надання реабілітаційних послуг, умови якого не будуть суперечити вимогам ЦК України. Предметом зазначеного договору можуть стати ті реабілітаційні послуги, які не передбачені у Держпрограмі Медгарантій.

Норми договору про надання реабілітаційних послуг повинні детально регулювати права й обов'язки сторін. Нагадаємо, що головний обов'язок виконавця, закріплений договором про надання послуг, полягає у забезпеченні замовнику можливості скористатися відповідною послугою. Предметом договору про надання реабілітаційних послуг є специфічна реабілітаційна послуга, яка характеризується певними медичними критеріями. Відповідно до абз. 42 ч. 1 ст. 1 Основ реабілітаційна послуга надається пацієнту реабілітаційним закладом або іншим суб'єктом господарювання, який має право надавати реабілітаційну допомогу згідно із законодавством. Замовник оплачує відповідну послугу [14].

А. Р. Козолис наголошує, що корисні властивості реабілітаційної послуги можуть проявлятися лише через особу, яка її одержує. При чому реабілітаційні послуги становлять комплекс заходів, спрямований на покращення стану здоров'я особи, яка може зазнавати обмежень життєдіяльності [13, с. 173]. Слід зауважити, що у ст. ст. 36–40 Закону № 2961-IV передбачено такі певні види реабілітаційної допомоги, які може одержати пацієнт. Зокрема врегульовано сутність психологічної реабілітації, визначено особливості соціальної реабілітації, встановлено ознаки професійної реабілітації, специфіку трудової, а також особливості фізкультурно-спортивної реабілітації [16].

Таким чином, з огляду на особливий характер реабілітаційної послуги, вона може надаватися виключно спеціальним суб'єктом – реабілітаційним закладом або іншим суб'єктом, який має право провадити відповідну діяльність. При цьому в договорі про надання реабілітаційної допомоги сторони мають право встановити обов'язок виконавця надати саме той конкретний вид реабілітації, якого потребує пацієнт.

Варто наголосити, що згідно зі ст. 4 Закону № 1053-IX пацієнт має право обрати як реабілітаційний заклад, так і конкретного фахівця з реабілітації [15]. Відповідно до п. 2 Прикінцевих та перехідних положень Основ під час воєнного стану реабілітаційну допомогу в Україні мають право надавати саме ті фахівці з реабілітації, які прийняті на роботу на підставі трудового договору із закладами охорони здоров'я, який надає різні види медичних і реабілітаційних послуг [14].

В. І. Теремецький підкреслює, що під час воєнного стану відбулося вдосконалення правового механізму доступу до реабілітаційної допомоги, зокрема розширено коло медичних фахівців, уповноважених надавати реабілітаційну допомогу [8, с. 52]. Варто зазначити, що у ст. 10 Закону № 1053-IX перелічені різні види фахівців з реабілітації, які можуть надавати саме різні реабілітаційні послуги відповідно до своїх [15].

А. О. Дутко наголошує, що особливістю реабілітаційної послуги є її нерозривний зв'язок з особою виконавця [12, с. 49]. Саме тому в договорі про реабілітаційні послуги може бути зазначено конкретного фахівця з реабілітації, який працює у відповідному реабілітаційному закладі та буде опікуватися конкретним пацієнтом. Також у договорі можуть бути перелічені фахівці певних спеціальностей, які братимуть участь у наданні реабілітаційних послуг.

А. О. Дутко слушно зауважує, що істотною умовою договору про надання реабілітаційних послуг є строк, протягом якого такі послуги надаються. Такий строк узгоджується за домовленістю сторін [11, с. 59]. Досліджуючи істотні умови цивільних договорів, Е. В. Вакулович додає, що без узгодження строку виконання робіт або надання послуг будь-який договір взагалі не може вважатися укладеним [5, с. 90].

Тривалість реабілітаційної допомоги та перелік реабілітаційних заходів можуть бути визначені в індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю, яка складається відповідно до ст. 23 Закону № 2961-IV [14]. М. О. Бук звертає увагу на те, що особа з інвалідністю має право відмовитися від подальшого надання певного виду реабілітаційних послуг, які встановлені в індивідуальній програмі реабілітації [7, с. 83].

Отже, укладаючи договір про реабілітаційні послуги, слід прямо визначити обов'язок реабілітаційного закладу надати відповідну реабілітаційну послугу протягом узгодженого сторонами періоду часу.

Основний обов'язок виконавця у договорі про надання реабілітаційних послуг полягає в наданні конкретного виду реабілітаційної допомоги протягом визначеного сторонами періоду часу. У договорі сторони мають право встановити, що реабілітаційні послуги надаються конкретним фахівцем з реабілітації або групою фахівців відповідних спеціальностей. Замовник у договорі про надання реабілітаційної допомоги повинен мати право отримати саме той вид реабілітаційних послуг, який визначено договором. Інші права й обов'язки сторін у договорі про надання реабілітаційних послуг мають узгоджуватися з вимогами законодавства, що встановлює права пацієнта та правові засади надання реабілітаційної допомоги.

Важливим правом пацієнта, який отримує реабілітаційні послуги, є право на захист персональних даних та збереження лікарської таємниці, що закріплено у п. 2 ч. 2 ст. 4 Закону № 1053-IX [15]. Згідно з ч. 1 ст. 31 Закону № 2961-IV особа з інвалідністю має право на конфіденційність інформації щодо особливостей і характеру ураження здоров'я [16]. Відповідно до ст. 40 Основ фахівці з реабілітації не мають права розголошувати певні відомості, які стали відомі під час реабілітації. Наприклад, не можна повідомляти стороннім особам інформацію про медичне обстеження пацієнта та його результати, встановлений діагноз захворювання [14]. Таким чином, у договорі про надання реабілітаційних послуг доцільно передбачити обов'язок реабілітаційного закладу щодо збереження лікарської таємниці. Також у договорі слід закріпити право пацієнта на збереження у таємниці інформації про його лікування та реабілітаційні заходи.

Пацієнт повинен бути обізнаним з інформацією про результати реабілітаційного обстеження, умови та форми реабілітаційної допомоги, наявні обмеження повсякденного функціонування, а також мати можливість ознайомитися з медичною документацією щодо реабілітації відповідно до п. 2 і п. 3 ч. 1 ст. 4 Закону № 1053-IX [15]. Як передбачено ч. 1 ст. 39 Основ повнолітній пацієнт має право одержати повну і достовірну інформацію про стан здоров'я [14].

Таким чином, однією з умов договору про надання реабілітаційних послуг повинен бути обов'язок реабілітаційного закладу надавати пацієнту вичерпну інформацію та медичну документацію щодо реабілітаційних заходів, визначених у договорі. При цьому право пацієнта, який отримує реабілітаційні послуги, на доступ до повної інформації про форму та зміст реабілітаційної допомоги також має бути прямо закріплене.

Згідно з п. 4 ч. 2 ст. 4 Закону № 1053-IX пацієнт має право відмовитися від проведення реабілітації на будь-якому етапі надання реабілітаційної допомоги [15]. Як встановлено у ч. 1 ст. 31 Закону № 2961-IV особа з інвалідністю може відмовитися від певних реабілітаційних заходів, які їй призначені [16]. Отже, у договорі, укладеному між реабілітаційним закладом і пацієнтом, варто закріпити право пацієнта відмовитися від реабілітації на будь-якому етапі її проведення.

Водночас у разі реалізації пацієнтом права на відмову постає питання про коригування розміру оплати за надання реабілітаційних послуг. Реабілітаційний заклад буде зобов'язаний повернути пацієнтові частину коштів, отриманих як передоплату, пропорційно до фактично наданих реабілітаційних послуг.

Відповідно до змісту договору про надання послуг основним обов'язком замовника є здійснення оплати відповідно до ст. ст. 901, 903 ЦК України. При чому оплата наданих послуг повинна здійснюватися у розмірі, строки та в порядку, визначені договором [17]. Таким чином, основним обов'язком пацієнта у договорі про надання реабілітаційних послуг є оплата наданих послуг. У договорі можуть бути передбачені умови щодо часткової передоплати реабілітаційних послуг або здійснення оплати поетапно.

Особа, яка отримує реабілітаційну допомогу, повинна виконувати медичні приписи фахівця з реабілітації та дотримуватися внутрішнього розпорядку реабілітаційного закладу. Відповідно до ч. 4 ст. 34 Основ фахівець має право відмовитися від подальшого надання реабілітаційних послуг, якщо пацієнт не виконує зазначені обов'язки, за умови що припинення реабілітації не загрожує його життю [14].

Отже, у договорі про надання реабілітаційних послуг доцільно передбачити право реабілітаційного закладу відмовити пацієнту у наданні подальших реабілітаційних послуг разі невиконання пацієнтом приписів фахівця з реабілітації.

Висновки. На підставі викладеного можна запропонувати такі висновки. Договір про надання реабілітаційних послуг – це угода між пацієнтом і реабілітаційним закладом, яка передбачає надання замовнику на платній основі комплексу реабілітаційних заходів, необхідних особі, що зазнає обмежень повсякденного функціонування у взаємодії із зовнішнім середовищем унаслідок стану здоров'я або старіння. Зміст такого договору обов'язково повинен включати права й обов'язки його сторін.

Вважаємо, що обов'язки виконавця (реабілітаційного закладу) полягають у такому:

- надання якісної реабілітаційної послуги, визначеної договором, у строк, зазначений у договорі;
- залучення до надання реабілітаційних послуг фахівців з реабілітації відповідних спеціальностей;
- забезпечення збереження лікарської таємниці та іншої конфіденційної інформації про пацієнта;
- надання пацієнту повної та достовірної інформації і медичної документації щодо реабілітаційних послуг, передбачених договором.

Обов'язки замовника (пацієнта), який отримує реабілітаційні послуги:

- оплатити надані реабілітаційні послуги у порядку, розмірі та строки, визначені договором;
- виконувати медичні призначення фахівця з реабілітації та дотримуватися внутрішнього розпорядку реабілітаційного закладу.

У договорі мають бути передбачені такі права реабілітаційного закладу:

- отримати оплату за реабілітаційні послуги, передбачені договором;
- припинити надання реабілітаційних послуг у разі невиконання пацієнтом медичних призначень або порушення розпорядку реабілітаційного закладу, якщо припинення послуг не загрожує його життю.

Основними правами пацієнта, який отримує реабілітаційну допомогу, є:

- право на повагу до власної гідності;
- право знати інформацію про особливості та зміст реабілітаційних послуг, визначених договором;
- право одержати реабілітаційні послуги, які відповідають вимогам щодо якості та надані у встановлений строк;
- право обрати конкретного фахівця з реабілітації, який працює у реабілітаційному закладі, з яким укладено договір;
- право достроково відмовитися від реабілітаційних послуг та розірвати договір.

Вважаємо, що для вдосконалення правового регулювання укладення договорів про надання реабілітаційних послуг доцільно передбачити спеціальні норми щодо їх укладення в окремому розділі Цивільного кодексу України.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо в розробленні науково обґрунтованих рекомендацій щодо законодавчого закріплення прав та обов'язків сторін у договорі про надання реабілітаційних послуг.

Список використаних джерел

1. Стасів А. П. Цивільно-правовий договір – правовий регулятор відносин щодо створення та реалізації інновацій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. Вип. 72. Ч. 2. С. 296–301. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.72.89>.
2. Мороз О. В. Зміст цивільно-правового договору. *Право і суспільство.* 2022. № 2. С. 69–74. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.2.11>.
3. Панченко С. В. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного договірного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* 2019. № 42. Том 1. С. 87–90. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.42-1.19>.
4. Погребняк В. Я. Окремі проблеми волевиявлення у ході виникнення договірних суб'єктивних цивільних прав. *Історико-правовий часопис.* 2020. № 1 (15). С. 53–57.
5. Вакулович Е. В. Особливості визначення істотних умов публічного договору. *Правова позиція.* 2020. № 1 (26). С. 88–92. <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2020-1.17>.
6. Погрібний І. М. Генеза складу правових відносин. *Право і безпека.* 2022. № 3 (86). С. 160–169. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.3.14>.
7. Бук М. О. Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю в реабілітаційних установах України. *Підприємництво, господарство і право.* 2020. № 9. С. 82–89. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.15>.

8. Теремецький В. І., Батрин О. В., Івахненко О. А. Правові гарантії доступності медичної та реабілітаційної допомоги в період дії воєнного стану. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2024. Вип. 2 (15). С. 46–58. DOI 10.33244/2617-4154.2(15).2024.46-58.
9. Teremetskyi V. I., Myronova G. A., Batryn O. V., Bodnar-Petrovska O. B., Andriienko I. S., Fedorenko T. V. Legal nature of medical services: specifics of ukrainian doctrine. *Georgian Medical News* (ISSN 1512-0112). 2024. № 1 (346). P. 80–87. URL: https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf.
10. Зільник Н. М. Договір про надання медичних послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 73–76. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/16>.
11. Дутко А. О. Юридична конструкція договору про надання реабілітаційних послуг. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 9 (37). С. 54–62. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9\(37\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9(37)).
12. Дутко А. О. Цивільно-правове регулювання надання реабілітаційних послуг. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Випуск 3 (56). С. 48–51. <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.10>.
13. Козолис А. Р. Поняття та правова природа реабілітаційних послуг: цивільно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 171–174. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/38>.
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 15 листопада 2025 року).
15. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення: 15 листопада 2025 року).
16. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 15 листопада 2025 року).
17. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15> (дата звернення: 15 листопада 2025 року).

References

1. Stasiv A. P. (2022). Tsyvilno-pravovyi dohovir – pravovyi rehulator vidnosyn shchodo stvorennia ta realizatsii innovatsii. [Civil agreement as a legal regulator of relations on the creation and implementation of innovations]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo – The collection of «Uzhhorod National University Herald. Series: Law»*, 72, 2, 296–301 [in Ukrainian].
2. Moroz O. V. (2022). Zmist tsyvilno-pravovoho dohovoru [The content of the civil law contract]. *Pravo i suspilstvo – Law and Society*, 2, 69–74 [in Ukrainian].
3. Panchenko S. V. (2019). Tsyvilno-pravovyi dohovir yak dzherelo tsyvilnoho dohovirnoho prava [Civil contract as source of civil contract law]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, 42, 1, 87–90 [in Ukrainian].
4. Pohrebniak V. Ya. (2020). Okremi problemy volevyavlennia u khodi vynyknennia dohovirnykh subiektyvnykh tsyvilnykh prav [Some Issues of the Expression of Will in the Contractual Subjective Civil Rights]. *Istoryko-pravovyi chasopys – History & Law Journal*, 15, 1, 53–57 [in Ukrainian].
5. Vakulovych E. V. (2020). Osoblyvosti vyznachennia istotnykh umov publichnoho dohovoru [Features of determining the essential conditions of a public contract]. *Pravova pozytsiia – Legal Position*, 1 (26), 88–92 [in Ukrainian].
6. Pohribnyi I. M. (2022). Heneza skladu pravovykh vidnosyn. [Genesis of the structure of legal relations]. *Pravo i bezpeka – Law and Safety*, 3 (86), 160–169 [in Ukrainian].
7. Buk M. O. (2020) Social Services for Disabled Persons in Rehabilitation Institutions in Ukraine. [Sotsialne obsluhovuvannia osib z invalidnistiu v reabilitatsiinykh ustanovakh Ukrainy]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, 9, 82–89 [in Ukrainian].
8. Teremetskyi V. I., Batryn O. V., Ivakhnenko O. A. (2024). Legal guarantees of availability of medical and rehabilitation assistance during martial law. [Pravovi harantii dostupnosti medychnoi ta reabilitatsiinoi dopomohy v period dii voiennoho stanu]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys: naukovyi zhurnal – Irpin legal journal: scientific journal*, 2 (15), 46–58 [in Ukrainian].

9. Teremetskyi V. I., Myronova G. A., Batryn O. V., Bodnar-Petrovska O. V., Andriienko I. S., Fedorenko T. V. (2024). Legal nature of medical services: specifics of ukrainian doctrine. *Georgian Medical News* (ISSN 1512-0112), 1 (346), P. 80–87. URL: https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf [in English].
10. Zilnyk N. M. (2023). Dohovir pro nadannia medychnykh posluh. [Contract for the provision of medical service]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*, 9, 73–76 [in Ukrainian].
11. Dutko A. O. (2024). Yurydychna konstruktsiia dohovoru pro nadannia rehabilitatsiinykh posluh [Legal construction of the agreement on the provision of rehabilitation service]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and Technology Today*, 9 (37), 54–62 [in Ukrainian].
12. Dutko A. O. (2024). Tsyvilno-pravove rehuliuвання nadannia rehabilitatsiinykh posluh [Civil law regulation of the provision of rehabilitation services]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk – Subcarpathian Law Herald*, 3 (56), 48–51 [in Ukrainian].
13. Kozolys A. R. (2023). Poniattia ta pravova pryroda rehabilitatsiinykh posluh: tsyvilno-pravovyi aspekt. [Concept and legal nature of rehabilitation service. Civil law aspect]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*, 3, 171–174. [in Ukrainian].
14. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-XII. [Fundamentals of Ukrainian legislation on health protection: Law of Ukraine dated November 19, 1992 № 2801-XII]. (2025, November 15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
15. Pro rehabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia : Zakon Ukrainy vid 03.12.2020 № 1053-IX. [About rehabilitation in the healthcare sector: Law of Ukraine 03.12.2020 № 1053-IX]. (2025, November 15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> [in Ukrainian].
16. Pro rehabilitatsiiu osib z invalidnistiu v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 06.10.2005 № 2961-IV. [About the rehabilitation of persons with disabilities in Ukraine: Law of Ukraine from 06.10.2005 № 2961-IV]. (2025, November 15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> [in Ukrainian].
17. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. [Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine dated January 16, 2003 № 435-IV]. (2025, November 15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 10.11.2025
Стаття прийнята до друку 09.12.2025